

УДК 342.9

Піддубна Г.В., старший викладач кафедри цивільного, господарського та екологічного права

Янчук П.П., студентка групи 081-22-2

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПРИ АДМІНІСТРУВАННІ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ

Майбутній успіх у реалізації проєктів з відновлення України значною мірою залежатиме від фінансової самостійності громад. Процеси реконструкції об'єктів нерухомості та інфраструктури будуть проходити швидше й ефективніше, якщо громади зменшать свою залежність від державних дотацій і зовнішньої допомоги. Для цього органам місцевого самоврядування необхідно надати більше повноважень у сфері адміністрування місцевих податків і зборів. К. Пастушенко зазначає, що вдосконалення системи адміністрування місцевих податків дозволить збільшити надходження до місцевих бюджетів. Завдяки цим додатковим коштам громади зможуть самостійно фінансувати інфраструктурні, соціальні та освітні проєкти, покращуючи якість життя та сприяючи відбудові після війни. Реформа оподаткування також позитивно вплине на державний бюджет, зменшивши навантаження на нього та зробивши витрати на адміністрування місцевих податків більш раціональними. Наразі ці витрати становлять близько 1,5 мільярда гривень, але їх оптимізація створить умови для ефективнішого використання ресурсів [1].

З початком впровадження реформи децентралізації громади все більше повинні розраховувати на власні надходження. За останні роки ситуація з наповненням місцевих бюджетів дещо покращилася. Однак вона досі далека від того, як виглядає структура розподілу податкових надходжень у країнах Євросоюзу. Так, частка місцевих податків у загальному обсязі дохідної частини бюджетів громад в Україні у середньому вдвічі менша, ніж в країнах ЄС (25% проти 45-60%), зазначає К. Пастушенко. Тому надзвичайно важливо надати громадам більше ефективних інструментів для наповнення бюджету. Один із них – залучення органів місцевого самоврядування до адміністрування місцевих податків [1]. У свою чергу вітчизняна та іноземна практика адміністрування податків та зборів, наголошує Г.О. Блінова, свідчить про пряму залежність її ефективності від належного інформаційного забезпечення цього процесу [2].

Важливим елементом ефективного процесу нарахування та сплати податків і зборів є належне інформаційне забезпечення. Це забезпечення передбачає задоволення потреб обмеженого кола користувачів у достовірній, належній та повній інформації. О.Б. Пугаченко та Т.В. Фоміна підкреслюють, що якість, повнота, доступність і зручність використання інформаційних баз є ключовими факторами для оптимального функціонування системи. Такі бази даних створюють можливості для законодавчо визначених осіб отримувати актуальну інформацію про стан розрахунків із бюджетом за податками і зборами, що сприяє підвищенню прозорості та ефективності адміністрування податкових надходжень [3].

Інструментом запобігання та протидії корупції у органах місцевого самоврядування є антикорупційні програми [4]. Національне агенство запобігання корупції (НАЗК) упродовж 2022 року проводила також оцінку корупційних ризиків у всіх сферах діяльності органів місцевого самоврядування. Ним також було напрацьовано проєкт Примірної антикорупційної програми органу місцевого

самоврядування територіальної громади, яка вміщує 121 ризик [5]. Проте на сьогодні ці програми не оприлюднені для громадськості, але у подальшому можуть стати основою для розширеного підходу у ідентифікації корупційних ризиків при нарахування та сплати місцевих податків та зборів.

Наведені авторами посібника «100 корупційних схем в регіонах України» [6] приклади порушень чинного законодавства ведуть до утворення корупційних схем в органах місцевого самоврядування та призводять до недоотримання коштів до місцевого бюджету при встановленні та адмініструванні, наприклад такого місцевого збору як збір за місця для паркування транспортних засобів. Тому при аналізі та ідентифікації корупційних ризиків в роботі органів місцевого самоврядування необхідно враховувати виявлені обставини [7].

Представники територіальних громад наголошують, що корупційні ризики виникають унаслідок наявності причин та умов, які сприяють порушенням у діяльності органів місцевого самоврядування. Ці ризики можуть проявлятися у щоденних праводіносинах із громадянами та юридичними особами й супроводжуватися недотриманням професійної етики, порушенням обмежень, передбачених антикорупційним законодавством, або навіть призводити до вчинення корупційних чи пов'язаних із корупцією правопорушень [6, с.31; 7, с. 201]. Для утвердження культури доброчесності та створення належного середовища, яке запобігатиме правопорушенням, важливо регулярно виявляти корупційні ризики та вживати заходів для їх усунення чи мінімізації. Згідно із Законом України «Про запобігання корупції», одним із ключових завдань уповноважених підрозділів або осіб є організація роботи з оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів місцевого самоврядування. Ця робота спрямована на забезпечення прозорості, зниження ймовірності корупційних проявів та формування довіри до органів влади [6, с.31].

Оскільки планується передати повноваження по адмініструванню місцевих податків до органів місцевого самоврядування, то необхідно врахувати ряд заходів по недопущенню реалізації корупційних ризиків, які були напрацьовані для податкових органів, в основу яких покладена інформаційна прозорість діяльності податкових органів [8].

Таким чином, важливою проблемою для забезпечення запобігання корупції, що підлягає вирішенню, є належне інформаційне забезпечення та адміністрування місцевих податків органами місцевого самоврядування. Для підвищення їх ефективності необхідно запровадження у органах місцевого самоврядування вже існуючих у податкових органах заходів по недопущенню реалізації корупційних ризиків.

Список використаних джерел:

1. Пастушенко К. Реформа місцевого оподаткування – шлях до відновлення України. URL: https://lb.ua/blog/kristina_pastushchenko/540652_reforma_mistsevogo_opodatkuvannya.html
2. Блінова Г.О. Інформаційне забезпечення адміністрування місцевих податків і зборів: організаційно-правові аспекти. Правова позиція. 2023. № 2 (39). С. 110-116. URL: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-2.22>
3. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Інформаційне забезпечення експертних досліджень та податкових перевірок порядку нарахування й сплати податків і зборів. Економіка і суспільство. Випуск № 52. 2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2586/2504>
4. Національна доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2019 році. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/Proyekt-Natsdopovidi-2019.pdf>

5. Стан виконання Показників ефективності діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції на 2021 – 2023 роки, затверджених наказом Національного агентства від 23.07.2021 № 446/21. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/Dodatok_1_Stan_vykonannya_KPI_NAZK.pdf

6. 100 корупційних схем в регіонах України. Коаліція антикорупційних громадських організацій, Антикорупційний штаб, Разом проти корупції. 2020. URL: <https://www.rpk.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/as-100-schemes-2-1.pdf>

7. Потіп М.М. Корупційні ризики при стягненні місцевих зборів та організаційно-правові заходи протидії їм. Правові новели. 2023. №20. С. 194-204. URL: <https://doi.org/10.32782/ln.2023.20.27>

8. Деякі питання реалізації концептуальних напрямів реформування системи органів, що реалізують державну податкову та митну політику. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 липня 2019 р. № 542-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/542-2019-%D1%80#n12>